

Vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelman laadinnan keskeiset periaatteet ja linjaukset

302/02.02.00/2025

KH 08.06.2026 § 144

Valmistelija Talousjohtaja Timo Finning, puh. 040 6694 775,
timo.finning@forssa.fi

Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kuntastrategiasta, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta (KuntaL 14 §). Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kunnallisessa liikelaitoksessa valmistelusta vastaa johtokunta (KuntaL 39 ja 67 §).

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen (KuntaL 110 §).

Vuonna 2022 päivitetty Järkivihreä Forssa – kestävä elinvoimaa kaupunkistrategia on kaupungin taloussuunnittelun ja ohjausjärjestelmän perusta. Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan kaupungin strategian mukaisia palvelujen järjestämistä ja investointeja koskevia tavoitteita kaupungin eri palveluille, liikelaitoksille ja tytäryhteisöille. Strategian toteuttaminen ulottuu palveluyksikkö- ja henkilötasolle käyttösuunnitelmissa ja kehityskeskusteluissa.

Kuntatalouden tilanne ja näkymät

Valtionvarainministeriön kuntatalousohjelma toukokuulta 2026 arvioi kuntataloudessa olevan tuntuva sopeuttamistarve tulevina vuosina. Kuntatalouden menojen ennakoidaan kasvavan muun muassa palkkaratkaisujen vuoksi ja kasvukeskusten välttämättömien investointien vuoksi. Lisäksi työttömyysetuuksien rahoitusvastuu lisää menokehityksen epävarmuutta. Verotulojen kehityksen ennustetaan olevan kohtuullista, mutta valtionosuuksia rasittavat pysyvät ja määräaikaiset leikkaukset. Palvelutarpeen väheneminen ei realisoitu menojen alenemisena, sillä palveluverkon ja henkilöstörakenteen sopeuttaminen vaativat enemmän aikaa. VM

ennakoi, että kuntien toiminnan ja investointien rahavirta pysyy negatiivisena vuosien 2027–2030 ajan ja kuntien taloudellinen eriytyminen jatkuu.

Kuntien käyttötuloista noin 55 prosenttia muodostuu verotuloista. Sen vuoksi talouskasvu ja sen myötä kasvavat verokertymät ovat kunnille erittäin tärkeitä. Valtiovarainministeriön suhdanneennusteen mukaan bruttokansantuote kasvaa vuosina 2027–2030 keskimäärin 1,5 prosentin vuosivauhtia, mutta työllisyys lisääntyy vaimeasti ja työttömyys pysyy korkealla tasolla. Tämän hetken ennusteet sisältävät paljon epävarmuutta, koska Hormuzinsalmen tilanteen vaikutukset maailmantalouteen ja inflaatioon ovat toistaiseksi varsin epäselviä.

VM:n koko kuntakenttää koskeva arvio osuu hyvin myös Forssan kaupungin tilanteeseen. Verotulojen ennakoitaan kehittyvän kohtuullisesti, mutta tilannetta hankaloittaa laskusuunnassa olevat valtionosuudet ja kasvavat kustannukset. Vuonna 2025 kaupunki teki vahvan tuloksen, mutta tulos perustui moniin sellaisiin tekijöihin, jotka eivät vaikuta enää suunnitelmakaudella. Seuraavaksi on kerrottu muutostekijöistä, joiden perusteella suunnitelmakauden tulokset heikentyvät.

Arvio kaupungin talouteen vaikuttavista seikoista

Kuntasektorin palkkakustannukset kasvavat noin 3,5–4,0 prosenttia vuodesta 2026 vuoteen 2027, kun asiaa tarkastellaan vuosikustannusten muutoksena. Vuoden 2027 aikana sopimuskorotukset ovat nimellisesti noin 2,8 prosenttia, mutta vuosikustannusten muutoksessa on huomioitava myös vuoden 2026 aikana tehdyt muutokset, jotka vaikuttavat täysimääräisesti vasta vuonna 2027. Kaupungin henkilöstökulut ovat vuonna 2026 noin 30 miljoonaa euroa, joten sopimuskorotusten myötä henkilöstökulut kasvavat hieman yli miljoonalla eurolla. Suunnitelmavuosien 2028 ja 2029 palkankorotuksista ei ole vielä varmaa tietoa, joten suunnittelun tulee perustua arvioihin. Valtionvarainministeriön ja Kuntaliiton arvioihin perustuen myös suunnitelmavuosien palkkojen ennustetaan kasvavan yli 3 prosentin vuosivauhtia. Kunta-alan sopimusratkaisu nostaa välillisesti myös palvelujen ostojen kustannuksia, koska hankintoja tehdään paljon työvoimavaltaisilta aloilta, kuten esimerkiksi aterial- ja puhtauspalveluista. Loimijoen Kuntapalvelut Oy on jo ennakoanut varsinkin ateriapalveluiden kustannusten nousevan merkittävästi vuodelle 2027.

Valtionvarainministeriö ennustaa inflaation pysyttelevän noin kahden prosentin vuositasolla suunnitelmakauden ajan. Samalla on huomioitava, että VM:n ennuste perustuu oletukseen, että Lähi-idän kriisi ratkeaa suhteellisen nopeasti. Epäsuotuisammassa skenaariossa kriisi pitkittyy ja öljyn hinnan nousu rajoittaa talouskasvua ja samalla kiihdyttää inflaatiota.

Kuntaliiton veroennusteen mukaan kaupungin verotulot kasvavat 2,2 prosenttia vuonna 2027, mikä on noin 850 000 euroa.

Suunnitelmavuosien verokertymien ennustetaan kasvavan 2,7 ja 2,4 prosenttia.

Ensimmäisten ennakollisten valtionosuuslaskelmien mukaan kaupungin valtionosuudet laskevat noin 600 000 euroa vuodesta 2026, mutta laskelmassa ei ole huomioitu OKM:n valtionosuuksien muutosta. On varsin todennäköistä, että valtionosuudet laskevat enemmän, koska valmistavan opetuksen oppilasmäärät ovat laskeneet ja niillä on suora vaikutus valtionosuuksiin. Suunnittelun lähtökohtana voi pitää sitä, että verorahoitus ei kokonaisuudessaan muutu vuodesta 2026. Tällä oletuksella verotulot kasvavat saman verran, mitä valtionosuudet laskevat.

Väestörakenteen muutos

Syntyvyyden nopea lasku on yksi keskeisimmistä kuntataloutta muuttavista tekijöistä. Vaikutus on ristiriitainen, koska sekä tulo- että kustannuspaineet heikkenevät kokonaisuutena. Palvelutarve vähenee, mutta samaan aikaan oppilaskohtaiset yksikkökustannukset ovat vaarassa kasvaa, koska toimitilat ja resurssit eivät skaalaudu lineaarisesti kysynnän mukana. Valtionosuudet sen sijaan seuraavat väestöpohjaa ja palvelutarvetta. Asia koskee lähes kaikkia kuntia muutamia kasvukeskuksia lukuun ottamatta. Myös Forssan kaupungissa lasten määrä on selvässä laskussa ja sitä myöten sekä palvelutarve että valtionosuudet.

Asia on tiedostettu ja sen perusteella kaupungissa on laadittu perusopetuksen palveluverkkoselvitys, jonka keskeinen sisältö on, että tavoitteena tulisi olla perusopetuksen kehittämissuunnitelma, jossa määritellään tarkastelupisteet, jolloin lisäselvityksiä ja johtopäätöksiä tehdään. Tällainen suunnitelmallinen toimintamalli antaa mahdollisuuden palveluverkkoselvitystä valmistelleen työryhmän mukaan mahdollisuuden reagoida joustavasti palvelutarpeiden muutoksiin. Sivistyslautakunta on 12.5.2026 § 55 päättänyt esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että ne merkitsevät palveluverkkoselvityksen tiedoksi. Sivistyslautakunta päätti esittää myös, että 1.2.2028 mennessä palvelutarvetta vastaava esitys perusopetuksen palveluverkosta tuodaan valtuuston päätettäväksi.

Mikäli valtuusto hyväksyy palveluverkkoselvityksen, sillä on merkittävä vaikutus kaupungin talousarvioon ja taloussuunnitelmaan. Vaikka lasten määrän väheneminen on tunnistettu ja selvityksessä esitetään etenemistä vaiheittaisen kehittämissuunnitelman kautta, ratkaisu siirtää konkreettiset päätökset tulevaisuuteen. Tällainen toimintamalli varmistaa, että tärkeät rakenteisiin liittyvät päätökset tehdään perusteellisiin selvityksiin perustuen sekä talous että kuntalaisten etu huomioiden, mutta samanaikaisesti se rajoittaa lyhyen aikavälin talouden sopeuttamismahdollisuuksia.

Työllisyyden hoito

Työllisyyden hoidon kustannusten kaksi merkittävintä erää ovat TyöHämeelle maksettavat kuntaosuudet työllisyyden hoidon

palveluista ja työttömyysetuuksien kuntaosuus. Näiden kahden erän lisäksi kaupunki voi järjestää omia työllisyyttä edistäviä palveluja. Kaksi ensimmäistä erää tulevat jossain määrin annettuina ja ovat vahvasti riippuvaisia työttömyyden määrästä, mikä tekee kokonaisuudesta herkästi vaihtelevan. Kaupunki voi lyhyellä tähtämellä vaikuttaa eniten omien palvelujensa määrään.

TyöHämeen kuntamaksujen määräytymisperuste on muuttumassa vuoden 2027 alusta lukien. Aiemmin kuntien maksut perustuivat kuntien saamiin valtionosuuksiin, mutta jatkossa kuntien kustannukset määräytyvät yleiskustannusten osalta kunnan työttömyyden, 18–64-vuotiaiden asukasmäärän ja vieraskielisten lukumäärän suhteessa. Lisäksi hyvin karkeasti arvioituna puolet kuntamaksuista määräytyy aiheuttamisperiaatteen mukaan. Eli kukin kunta vastaa niistä kustannuksista, jotka voidaan suoraan kohdentaa jonkin kunnan aiheuttamaksi. Forssassa on tällä hetkellä työllisyysalueen suurin työttömyys ja palvelutarve on muita kuntia suurempi. Siitä seuraa, että rahoitusmallin muutos nostaa kaupungin työllisyysalueelle maksamia kuntamaksuja. Työllisyysalueen alustavan suunnitelman mukaan kaupungin maksut olisivat 2,06 miljoonaa euroa vuonna 2027, mikä tarkoittaisiin noin 0,2 miljoonan euron nousua vuodesta 2026.

Työttömyysetuuksien kuntaosuus oli 2,5 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja vuonna 2026 se tulee ennusteen mukaan olemaan noin 2,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2027 työttömyysetuuksien kuntaosuuteen liittyy epävarmuutta. Työllisyyttä tukevien toimenpiteiden onnistuminen ja yleinen suhdannekehitys ratkaisevat työttömyysetuuksien kuntaosuuden kehityksen. Kokonaisuutena työllisyyden hoidon kustannukset ovat kuitenkin nousemassa.

Kotouttamisen edistämiseen saatavat valtion korvaukset

Kotoutumisen edistäminen on kaupungin lakisääteinen tehtävä, johon valtio maksaa laskennallista korvausta kaupungissa asuvien maahan muuttaneiden perusteella. Kaupunki saa laskennallista korvausta kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentin mukaisista henkilöistä ja sitä maksetaan yleensä kaksi vuotta. Vieraskielisten osuus Forssan väestöstä on kasvanut viime vuosina merkittävästi (vrt. 31.12.2025 yli 10 %). Suomen maahanmuuttopolitiikan kiristyessä kasvu tulee todennäköisesti pysähtymään jo kuluvana vuonna. Koska valtion maahan muuttaneiden kotoutumiseen kohdentamia korvauksia maksetaan kustakin kotoutujasta rajoitettu aika, korvaukset vähenevät merkittävästi suunnitelmakaudella - ellei paikkakunnalle tule uusia, korvauksen kriteerit täyttäviä maahanmuuttajia.

Vuonna 2025 kaupunki sai korvauksia kotouttamisen edistämiseen 1,7 miljoonaa euroa. Arvio vuoden 2026 korvauksista on 1,2 miljoonaa euroa. Kotouttamiskorvauksen piirissä olevien henkilöiden perusteella tehdyn arvion mukaan korvaukset ovat vain 0,4 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja sen jälkeen ne tippuvat vielä pienemmiksi. Vaikka kyse on arvioista, on kotouttamisen

edistämiseen saatavilla korvauksilla merkittävä vaikutus kaupungin talouteen suunnitelmakaudella.

Vesihelmen toiminta käynnistyy

Vesihelmen toiminta käynnistyy peruskorjauksen jälkeen ja Vesihelmen pääsymaksutulot ja käyttökustannukset normalisoituvat. Peruskorjauksen valmistuttua hankkeen mukaiset suunnitelmapoistot kasvattavat kaupungin poistojen tasoa arviolta hieman yli 0,5 milj. eurolla vuodessa.

Vesihuoltoliikelaitoksen mahdollisen yhtiöittämisen vaikutus

Vesihuollon peruspääoman tuloutus kaupunkiemolle päättyy, mikäli vesihuoltoliikelaitos päätetään yhtiöittää. Tuloutuksen suuruus on ollut noin 700 000 euroa vuosittain. Kaupunkikonsernia tarkastellessa asialla ei ole tulosvaikutusta.

Yhteenveto

Edellä kuvattujen muutostekijöiden perusteella kaupungin taloudellinen kehitys heikkenee suunnitelmakaudella merkittävästi. Mikäli palvelurakenne ja toiminnan laajuus säilyvät olennaisesti nykyisellään eikä sopeuttavia toimenpiteitä toteuteta, muodostuu kaupungin tulos selvästi alijäämäiseksi jo talousarviovuonna 2027 ja alijäämä syvenee suunnitelmavuosina. Talousarvion laadinnassa on tämän vuoksi kiinnitettävä erityistä huomiota toimintamenojen kasvuun ja rakenteellisiin ratkaisuihin.

Talousarvion laadintaprosessin eteneminen

Toimialat alkavat valmistella talousarviota saatuaan valmisteluperiaatteet ja -linjaukset. Liitteessä olevan aikataulun mukaan lautakunnat antavat ensimmäiset talousarvioesityksensä 4.9. mennessä. Kaupunginhallitus tekee esityksen talousarviosta valtuustolle 2.11. ja valtuusto päättää talousarviosta ja ensi vuoden veroprosenteista 9.11.

Esittelijä

Vs. kaupunginjohtaja Timo Finning

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Talousarvion valmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota toimintamenojen kasvuun ja rakenteellisiin ratkaisuihin talouden tasapainottamiseksi siten, että suunnitelmakauden alijäämän kasvu voidaan estää.
2. Konserniyhtiöiltä edellytetään toimenpiteitä, jotka parantavat kaupunkikonsernin talouden tasapainoa.

3. Hyväksyy talousarvion laadintaprosessin ja aikataulun liitteen mukaisesti.

Päätös Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.

KV 15.06.2026 § 46

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus Valtuusto hyväksyy vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Talousarvion valmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota toimintamenojen kasvuun ja rakenteellisiin ratkaisuihin talouden tasapainottamiseksi siten, että suunnitelmakauden alijäämän kasvu voidaan estää.

2. Konserniyhtiöiltä edellytetään toimenpiteitä, jotka parantavat kaupunkikonsernin talouden tasapainoa.

3. Hyväksyy talousarvion laadintaprosessin ja aikataulun liitteen mukaisesti.

Päätös Valtuusto hyväksyi päätösehdotuksen.